

R. G. J.

Lleida

Revista d'informacions i estudis.

SUMARI

TEXT

El Pensament	(Editorial)
Concells als obrers	Miquel Ferrer i Garcés.
Suggestions	Ramón Xuriguera.
La urbanització de Lleida.	Alfred Pereña.
Lleidatans d'ahir i lleidatans d'avui. - Miquel Ferrer i Garcés.	J. Pinyol.
Pel que servim.	X. Kühnel.
Llibres i Revistes	R. i T.
Els Deports	Javelot.
Plana dels que comencen.	
Garba-Noves comentades.	

GRAVATS

Les modernes construccions de Lleida	Fotos Llorens.
Miquel Ferrer i Garcés	Dibuix de J. Rosuero.
Aureli Solé	» » »
Porta d'entrada al Palau Episcopal.	» » J. Tapiol.

MOBLES:
Freixinet

Rambla de Ferrán, 37
:LLEIDA:



Agencia de Negocis
DE
Vilá i Aresté

San Antonio, 7, 2.^{on} - Teléfon, 401
LLEIDA.

Pauli Costa

Reparació de bàscules

Treball garantit per dos anys

Taller: Passeig Pi i Margall, 14

Pels encàrregs: Teléfon, 560

LLEIDA

Joan Porta

Corredor de Comerç col·legiat

Plaça de la Sal, 13 i 15 pral.

Teléfon, 341. -- LLEIDA

 **FÀBRICA DE MOSAICS HIDRÀULICS** 

JOSEP PUJOL

Carretera de Barcelona (Plaça Murmuradors) - Teléfon n.º 234

LLEIDA

JOAN GUARDIOLA

SALDOS i confeccions en teixits

Plassa Constitució, 4 - LLEIDA



Si voleu estalviar visiteu aquesta casa.

Ferros ** Ferrreteria ** Carbons

Magatzems FLORENSA

BLONDEL LLETRA I

LLEIDA

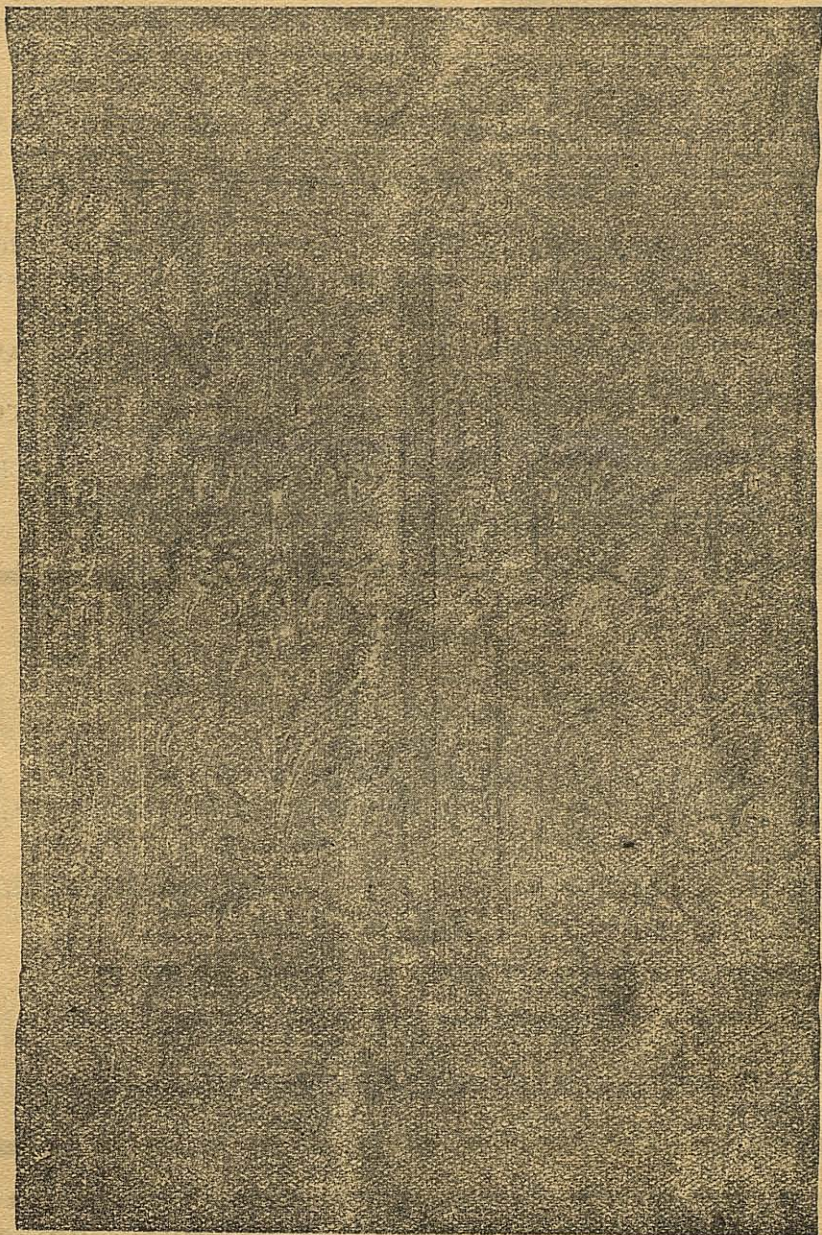
DISPONIBLE

REVESTIMENTS DECORATIUS

www **DEKOR** *www*

DIMENSIONS: ALT 137 AMPLE III'5 C/M

Aplicació de l'URALITA a les Arts Decoratives



Reproducció de les talles Antiques de fusta en sos tons naturals

TIPUS D'ARRIMADER ESTIL ITALIA SEGLE XV

Adresseu vostres demandes a URALITA S. A. Sucursal de Lleida Rambla Ferran, n.º 61 - Teléfon 207



CEREBRINO MANDRI

Verdadero específico del dolor nervioso o reumático, desapareciendo por rebelde, que sea.

Cura el dolor

de cabeza, neuralgias (Faciales, Intercostales, de riñones, Ciática) y las molestias periódicas propias de la mujer

PREVENTIVO Y CURATIVO DE
LA GRIPE
NUNCA PERJUDICA

MANERA DE TOMARLO:

Para el dolor de cabeza, neurálgias diversas, molestias periódicas de la mujer, una cucharadita disuelta en agua, una, dos, o tres veces con media hora de intervalo. En el reumatismo febril, una cucharadita tres o cuatro veces repartidas durante el día en la misma forma. En las enfermedades dolorosas crónicas han de tomarlo ocho días de cada mes en ayunas, y una o dos veces caso de presentarse el ataque de dolor. Usado en esta forma y siguiendo siempre el consejo del médico se logra vencer enfermedades dolorosas arraigadas y aliviar siempre grandemente a los enfermos.

Preparado por Francisco Mandri,
Médico y Químico Farmacéutico.

ESCUDELLERS, 6 BARCELONA



ENTRE'LS HOSTALS DEL ROIG ITUPÍ

Aquesta es l'única casa a les províncies de Lleida, Tarragona, Osca i Saragossa que disposa de grans existències en articles propis per a la panificació, en fustes especials, seques i preparades per a la fabricació dels expressats articles.

Grans existències en pales, palons, astes, mànecs per a escombres, caixes, talladors i caixons per al rên.
EXPORTACIO A PROVINCIES

Impremta Granada

de «LIBRERIA NUEVA»

Inauguració - Major, 32 - Lleida
Treballs comercials.

Impresos en relleu.

Lleida

Revista d'informacions i estudis.

Direcció i Administració: Curme, 6-2.º

Preu 50 Cèntims

⊗ ⊗ No es retornen els originals. - Dels treballs publicats en són responsables llurs autors. ⊗ ⊗

El Pensament

Si, plaçant-nos fora de tot ambient, considerem l'obra acomplerta per l'home després de sa aparició en el nostre planeta, restarem meravellats.

Quina diferència, quin contrast, quina distància entre l'home de les cavernes i l'home modern! Es diria que són dos éssers totalment diferents, que res de comú no hi ha entre ells. Compareu el salvatge, curt i traput, de fàcies bestial, d'esguard feroç, amb un d'aqueixos benefactors de la humanitat, que s'eleva magestuosament damunt les masses obscures, a un Pasteur o un Victor Hugo, per exemple. Quina enorme distància els separa!

I bé: quina és, doncs, la força impressionant que ha permès a l'home de transformar-se així? Quina potència innata pesseïa per a realitzar tan ràpidament una ascensió com aquesta? Quina arma invencible i sempre present l'ha tan ben servit?

El seu Pensament.

I que és el Pensament? Originàriament, poca cosa; tot, amb el temps. Aqueixa llavor que tenim a la mà i que colguem en un clot de terra, sembla res. I ja veureu l'arbre que en farà!

No és, aquesta, la imatge del Pensament humà? Què era, al principi? Poca cosa. L'ésser obscur no obeeïa més que als seus instints, i la seva existència no depassava gaire llurs necessitats més immediates: menjar, dormir, atacar, defensar-se. Però la llum misteriosa, vaga i incerta, ja hi era, punt brillant imperceptible, com la llavor colgada, que amb sa incessant i radiosa evolució el fortificava i el polia, per a arribar a l'esclat de l'home actual.

Aqueixa facultat, com un dó preciós, la rebia des de sa arribada a l'espècie humana. Era el coronament de tota una ascensió multiseccular; era la deslliurança.

Des de llavors, la ruta s'obria, infinita pot ser, plena de promeses. Una claredat hi havia, ja, que per a sempre més devia menar-lo, contra tot, envers la més lluminosa de les ascensions.

Res detindrà l'home, car un imàn l'atrau i el fortifica.

Aquest imàn és la Veritat.

Concells als obrers

Traduïm de l'edició de 8 de Maig de 1892 de «El Pacto», periòdic republicà federal, el següent article del preclar repúblic Miquel Ferrer i Garcés que envià a «El Pueblo» de Vilanova i Geltrú, i que transcriu el periòdic de referència.

MOLT Sr. nostre: Corresponent a la seva gentil invitació, aquí van aquestes quartel·les. No em permet escriure més, ni més profundament, el meu estat de salut ressentida de ja fa dies.

Acabo de llegir en un quotidià les apreciacions atribuïdes a Bismarck referents a socialisme, i, francament, d'ésser seves les idees que com seves s'anuncien, serà precis obligar al cèlebre Cancellier que davall del pedestal damunt del qual l'opinió l'havia col·locat, i àdhuc dubtar que el poble alemany hagi assolit el nivell intel·lectual que hom li atribueix, ja que ha pogut fer objecte d'admiració a l'home que lluny de simbolitzar cap pensament elevat en la qüestió social, representa, en canvi, la mes eixorca brutalitat. Per a Bismarck, el socialisme no té altra força que la que hom li concedeix; els socialistes no existeixen; es tracta solzament d'uns pocs caps covards i venals als quals espaordeix el ferm esguard del qui mana, i quina integritat no resisteix la temptació de la bossa que hom els hi ofrena com el preu de llur traïció. Per Bismarck és un axioma que dins de la pell de qualsevol agitador socialista, hi ha l'ànima d'un agent de policia. Ideant un remei contra els socialistes que molesten, proposa agafar-los pel clatell i tancar-los a l'ergàstula. Respecte als nihilistes russos i als anarquistes francesos que, per contra,

no els troba ja tan inofensius, no s'accontenta amb mitjans tan febles, ans demana que acotin el cap sota la destal del butxí.

Deixem Bismarck que continui en son retir, irritat amb les ingratituds imperials i vessant tot el seu malhumor contra la classe obrera puig no li és abastable una punteria mes encertada. No oblidem, però, que no és ell tot sol el seduït d'emprar mitjans violents de repressió. Domina en els governs i en no pocs homes públics la idea que no pot defugir-se l'existència d'una força militar poderosa en cada nació, com un recurs suprem contra els sobreiximents de les masses; i això suposa, d'una part, el convenciment de que aquestes masses aniràn accentuant llurs pretensions de reforma, i d'una altra, la confessió de que els governs no trobin solució al problema ja plantejat pels socialistes. El primer és cert. Seria desconèixer la història, serfa tancar voluntàriament els ulls per no veure-hi, pensar que el progrés iniciat amb el Renaixement, enèrgicament impulsat per la revolució francesa, afavorit per l'impremta, per la multiplicació de les vies transmissòries del pensament i de les que apropen els pobles escurçant les distàncies i il·lustrat pel desenrotllament i difusió dels estudis econòmics, polítics, jurídics i socials, pugui contenir-se precisament en ço que interessa la classe més nombrosa i més dissortada de la Societat, la classe obrera.

Molt s'han corregit des de darreríes

del segle passat els injustos desnivells socials; és molt, però, el que resta a fer encara i és lògic, i per tan inevitable en el curs dels fets, que els obrers que limiten avui generalment llur pretensió a la jornada de vuit hores, la qual els hi deixaria temps per dedicar-se als gaudis purs de la família i al cultiu de llur intel·ligència amb estudis fàcils, agradables i útils, aspirin pujar, demà, un esglaó més en aquesta escala del millorament en les condicions de vida, que si no pot conduir mai a l'igualament de les fortunes, terme utòpic àdhuc pels més arriscats somniadors, ha de portar lentament, però segurament, a un estat general mes avinent que l'actual amb els principis de la justícia distributiva i de la germanor universal.

Quan al segon, en tot ço que s'adiu als mitjans de previndre les turbulències i sobreeiximents als que amb tanta facilitat es lliuren les multituds excitades i mal dirigides, no hi ha que dir que jo voldria eliminats els de la força pel perill de que s'extremïn innecessàriament per la dificultat de privar que en l'acte de la represi6 caiguin víctimes ignoscents, pels odis pregons que s'alcen d'aquests combats cruentos entre el poble i la força pública, i encara més que per tot això, per la consideraci6 que poden no ésser instints criminals ni aficions a la revolta el que porta les masses a la comissi6 d'actes penats per la llei, ans be la desesperaci6 del dissortat que ofereix vanament llur treball a canvi d'un mos de pa que li demanen llurs fills defallits de fam, comparant d'aquesta manera sa trista condici6 social amb la de tants desvagats afavorits per la fortuna.

I al blasmar els procediments de força emprats pels governs, ho faig també per bàrbres, per ineficassos i per contraproductius respecte als que poden emprar els obrers com a mitjà d'imitaci6. La dinamita

podrà servir útilment per foradar muntanyes i obrir pas a les vies fèrries que multipliquen el tràfec i enllacen pobles germans; empleada, però, per l'obrer com arma de guerra, sembrarà només els carrers de runes i deixarà impracticable l'únic camí que condueix a llur redenci6, el de la tasca pacífica, fruit d'una organitzaci6 intel·ligent, i perseguida sense defalliments ni imprudències. Avui té la massa obrera socialista les simpaties de tots els homes de be i pot comptar amb la cooperaci6 desinteressada de poderoses intel·ligències; aquestes simpaties, però, ara generals, s'afebliran encara en els pits més generosos el día en que hom vegi la vida o la llar amenassada per terribles explosions.

Altre concell es permet donar als obrers que vulguin escoltar-lo aquest vell republicà envellit en les lluites polítiques i una mica aficionat als estudis sociològics; i és que abandonin l'afany, contret per molts d'ells, de viure aïllats de tots els partits polítics militants. El socialisme ha estat engendrat per la llibertat i solament en son si pot viure i desenrotllar-se. Sense la iniciativa i persistència dels que en el camp liberal ocupen els llocs mes avançats, l'obrer no tindria el sufragi universal, embrutit encara avui per llurs enemics, però que li obrirà més o menys d'hora les portes dels parlaments i acabarà per fer-lo àrbitre del poder legislatiu el día en que regit el país per institucions republicanes, sigui respectat el sufragi i desaparegui el *veto*.

Entafurat ja en matèria tan del meu gust, de bona gana m'endinzaria en l'enredat laberinte de les millores a que pot aspirar amb confiança el proletariat, la fixaci6 del mínim en el salari, l'organitzaci6 de tribunals mixtes, la desintegraci6 de la indústria, la reversi6 dels immensos capitals avui empleats en valors fiduciaris al foment del treball en empreses útils, l'armo-

nia del capital i el treball amb l'associació de l'obrer i el capitalista, la modificació de les lleis referents a la propietat territorial com a mitjà de que tingui franc accés a ella amb llurs petits estalvis, l'obrer morigerat, etc., etc.

La cosa, però, no pot ésser improvisada, i com que aquest article es fa massa

llarg pel que consenten les meves forces, hi posa punt final la meua ma fadigada, sense perjudici d'addicionar-lo si V., senyor Director, és tan bo que consenti franquejar-me les columnes de son apreciable periòdic.

† MIQUEL FERRER GARCÉS.

Lleida, 22 d'Abril de 1892.

Suggestions

QUANT de bé no ha fet al nostre esplendor intel·lectual l'esperit inflammat de les joventuts de començament de segle!

Rellegint «Els singulars anecdòtics», que la gentilesa de son autor, el conegut prosista Plàcid Vidal, ens ha fet arribar a la mà, hem evocat un seguit de noms amb la mateixa emoció que si recomptéssim els soldats d'una legió gloriosa percaçant la difusió i el predomini de totes les inquietuts anímiques en aquella no massa llunyana alborada del desvetllament espiritual de la nostra Catalunya.

El llibre de Plàcid Vidal aplega sota el signe d'una amistat sincera, que ultra aquest valor té el de l'interés anecdòtic tant o més estimable, tots aquells homes que mostraren llurs inquietuds en el temps de la seva juvenesa i amb els quals hagué tracte d'intimitat o purament d'afinitat de tasca.

Nosaltres ens hem sentit atrets ben tost per aquest enfilall de noms, cada un dels quals ha portat un branquilló de llenya al fogar de la nostra espiritualitat.

Aquella santa hora de l'entusiasme, que fou al començament de segle i que avui ens apar una mica ingenu, amb tants títols de setmanaris i revistes amb tant d'afany

per fer dir a l'idioma coses que s'entrebancaven entre les brosses arreplegades amb tants anys de descurança, és, certament d'un heroïsme que no podem oblidar els que a l'hora de seure'ns a la taula trobem el plat de les lletres a punt per gustar una bona menja.

Caiguts i vencedors, els oblidats pel pas prematur de la mort o pel pas amb sordina per la vida, tots hi son evocats amorosament en el llibre de Plàcid Vidal.

Les joventuts poden peixar-hi, si més no, les qualitats de constància, de sacrifici i d'abrandament espiritual d'aquella generació romàntica.

Potser avui que la fredor de certes disciplines o l'afany d'abastar dictats de classicisme han produït una negligència de les valors afectives, no fora massa desencaminat de restituir un xic de consideració a l'escola romàntica, massa combatuda aquests darrers temps!

Ara ja no es forjen cors; hi ha la sola preocupació de dir les coses amb la ment. L'espillet del hel·lenisme tempta tantament, que molta d'aquesta posa barreres a les emocions per tal que no traixin l'ésser meridional que hi ha, a despit de tots els feniments, al fons de la raça nostra.

Ja no és de bon gust l'apassionar-se per les coses ni el sacrificar-se per un lirisme. Com si una onada de fredor volgués glaçar els cors, hom s'entesta a prescindir de les qualitats de vehemència i de tendresa ingènites al nostre tarannà per actuar amb maneres olímpiques i serenitats clàssiques.

Coneixem el fet de les reaccions. Aquell gran desfermament del Romanticisme ha regressat al plànol de contenció des d'on sembla que les coses volen fer-se. I com tots els estiraments i arronçaments portats a ultrança, mena sempre al desequilibri.

Nosaltres no som pas partidaris de retrocedir, però ho som menys, encara, d'aquesta restricció que oblida i preté, encara, esborrar valors que ennobliren els romàntics de fi de segle i començament de l'actual, perfectament i genuïnament adients a la nostra psicologia.

Gorki, diríem que ja no té prosselits. La seva escola d'experiència s'avenia totalment a l'ànima inquieta d'aquells minyons que ha perpetuat el llibre de Plàcid Vidal. Ibsen els hi descobria un món d'idees noves, enderrocava prejudicis que únicament les ànimes joves poden entendre, car no ha tingut temps d'embrutir-les la migradesa humana; i amb l'exemple de Gorki eixien a fer bagatge d'experiències i d'emocions que després es traduïen en dolors o en joies, però on no hi mancava mai la sinceritat.

Ara hi ha un altre punt d'albir. Menys escola de la Naturalesa i, per contra, més biblioteca. Manifestar-se segons els dic-

tats d'una disciplina qualsevulla cenyint el tret personal i, per consegüent, la lliure volada al cos d'una idea preconcebuda, esbrossant, per deixar-les al marge del menyspreu, totes les altres.

D'aquesta faisó encaixonada la formació de les joventuts, per manca d'aquell esperit expansiu connatural a la primera època de l'home i malauradament premut per idees i tendències d'evident sentit restrictiu, forçosament l'hora de fruitar s'ha de ressentir de la manca de sinceritat i de valor després de la rigorosa i poc àgil disciplina amb que ha sigut preparat el seu adveniment.

Hem mencionat Gorki, no com un exemple; cal, però, que no oblidem massa com han fet camí a l'entorn de la seva escola un grapat d'escriptors d'arreu del món. I cal que consignem també com son aquests els més abrandats, els més sincers i els que major força emotiva saben posar en llurs obres.

Ara que la fredor i la contenció calculada de ploma semblen assolir un alt prestigi d'elegància, ens ha encés una flameta al cor el llibre de Plàcid Vidal presentant aquella joventut inquieta, somniadora, rebel i assedegada de tots els horitzons, que fou la de començaments de segle.

Nosaltres la trobem més interessant, al menys, que aquesta que s'entreté en els camps de futbol i practica el prosselitisme del Sr. Rucabado. No parlem de les que pretereixen la Naturalesa per acceptar predominantment la Biblioteca per que de entre tots és, encara, un desequilibri menor.

RAMÓN XURIGUERA.



La urbanització de Lleida

LENIM fe que aviat deixarà d'ésser veritat aquella màssa justa i depriment expressió popular, segons la qual, nostra ciutat és un *estable de bous*.

Ens faglatir d'aquesta esperança, la florida d'arquitectes que es dona avui a Lleida, tots ells lleidatans dilectes, que han demostrat ja amb obres fetes posseïr la tècnica i el bon gust en l'art noblíssim de la construcció.

I ningú més que els arquitectes son els constructors dirigents de les ciutats.

Si Lleida hagués tingut sempre només un arquitecte estimador del seu progrés i de la seva bellesa, i, alhora, una visió clara del que deu ésser una ciutat en nostres temps, no ens trobaríem avui, com ens trobem, amb moltes coses començades i fetes malbé i sense remei. Lleida s'ha fet a là bona de Deu, que és com dir, sense cuidar-se'n ningú i, per tan, plena de defectes.

Poguent ésser una de les ciutats més formoses de Catalunya, hà sigut la més lletja. Cap com ella en trobaríem que reunís les condicions naturals per a fer-ne fàcilment una bella població. El turó dominant del Castell al seu bell-mig, voltada d'un plà immens d'horta, el riu Segre travessant-la de part a part, son elements imponderables i planers d'embelliment que no es troben junts en gaires llocs. Això no obstant, la urbanització de Lleida, en el sentit modern d'aquesta paraula, tot just si és pot remarcar d'uns quants anys enrera, és a dir, que arà comença a donar els primers passos.

Poc és el que s'ha fet. Molt és, per contra, el que manca.

* * *

Lleida ha estat històricament, un poble, pagés. Es cert. I encara que altres estaments hagin conviscut sempre amb la pagèsia, aquests no han estat més que uns estaments complementaris de les exigències que la pròpia vida del conreu de la terra comporta. Mai seleccions de la intel·ligència, ni de l'art, ni de la fortuna, ni de qual-sevol altre senyoriu humà, han predominat a Lleida.

El pagés, isolat, sempre de cara al terrós, abstret pel penós del seu treball, no ha sentit les frisances ni les enlairades necessitats personals i col·lectives que solament la cultura fa néixer a l'home. I la cultura, prou ho sabem, no era assolible per tothom en tots els temps. I, lògicament, el sistema constructiu del nostre pagés, no podia ésser més que una mica més avançat que el de l'home cavernari. No pensava més que en el soplug per a guarir-se contra les inclemències de la Natura en les hores del seu repós i el dels seus animals auxiliars, i tenir un lloc per guardar i transformar primitivament els fruits del seu treball.

No fou altre que aquest el criteri dominant al fer les construccions del *Canyeret*, de la *Costa* i del *Plá*, que encara podem veure; i àdhuc les dels carrers més principals, com els de Cavallers, Major, S. Antoni, Magdalena, que alguns dels vivents actuals recorden i ens ho conten a nosaltres.

Es veu que no sentien els nostres avantpassats, en l'ordre de la llar, més que la mínima necessitat d'estar a cobert. El sentit



social i estètic de la ciutat, com agrupament, avantatjós per a tots, no el coneixien en altre aspecte que en el de defensa contra els enemics forasters.

Així, Lleida, ciutat pagesa i mural·lada.

* * *

Potser per aquests fets i raóns, han escassejat a Lleida els arquitectes. No sabem si més enllà del nostre record—Saracibar, Capmany, Lamolla—hi han hagut a Lleida tècnics professionals de la construcció.

Els jardins dels Camps Elisis—la primera mostra d'urbanització nostrada—foren projectats per un jardiner francès que treballava ací en una explotació particular.

Els carrers de Cabrinetty i Blondel foren obra personal de dos generals d'aquest nom que un temps governaren la ciutat de Lleida.

Altres llocs que podien ésser motius valuosos d'un major embelliment de la ciutat, foren esgarrats de mig a mig. Ens referim a les rambles de Ferràn i d'Aragó. La de Ferràn, tapada per un cap i per l'altre, si un dia podia perllongar-se, l'emplaçament del Pont nou i el mur de defensa construït després de la riada de 1907, priven per complet la seva continuació. La rambla d'Aragó, també taponada pels dos extrems. A l'un la presó, i a l'altre les edificacions dels carrers de Catalunya.

La mateixa avinguda de Blondel, la nova via, que amb el passeig migradíssim de la *Banqueta*, de cara al riu,—l'únic tros de Lleida que, apart els Camps, te caire de ciutat moderna,—també obturat per un extrém.

Cal lamentar que els inicis de la urbanització de Lleida hagin sigut tan desgraciats. Cosa que es començava, cosa que es feia malbé i es deixava sense remei.

Sortosament per Lleida, en l'aspecte de convertir-la en una ciutat urbanitzada, hi ha més per fer, però moltíssim més, que no ço que s'ha fet i s'ha fet malament. El que manca, si es fa be, farà mes lleu i esfumará els defectes que esguardem.

I si no és així, com que les condicions d'avui son molt diferents de les d'abans, els actuals ciutadans de Lleida, llurs arquitectes i son Ajuntament, adquiriran una greu responsabilitat davant la posteritat.

* * *

Tenim ja un plà d'eixampla, traçat amb totes garanties d'encert, fet per un il·lustre lleidatà, l'Adolf Florensa, amb la col·laboració del seu company Sr. Giralt, que ha merescut els més alts elogis de la crítica professional.

Si en seguir-lo i implantar-lo hi ha per part de la Corporació Municipal l'energia necessària per no tolerar complaences i subterfugis que tan de mal han fet a Lleida en l'ordre de les construccions; si l'arquitecte municipal, avui el Sr. Morera, demà el que sigui, es converteix en gelós i rígid vigilant per no consentir que res no es faci que no s'adapti al plà esmentat; si els propietaris, pensant que son lleidatans i que, per tant, tenen el deure d'ajudar a fer una ciutat digna del temps, encara que sia sacrificant algun cop petits interessos personals seus; si així es sap i es pot fer, no tardarem molts anys en veure sorgir la Lleida nova, formosa i acurada, que serà a l'ensemps que el nostre major orgull, l'admiració dels altres.

Tenim també els tècnics, els professionals, els arquitectes que han de contribuir, en primer lloc, a aquesta empresa de fer Lleida, la més bella ciutat. Tots ells son joves, coratjosos, competents, entusiastes del seu art, inflamats de lleidatanisme i amb l'íntima convicció—com a deure pri-

mordial de la seva professió—de posar un trocet de la seva ànima en cada una de les edificacions que forsosament els tocarà bastir en el seu poble.

Endemés de'n Morera, arquitecte municipal, lleidatà d'adopció que tantes cases ja te fetes—les dels Srs. Aunós, Xam-mar, Balasc, Pujol, Dalmau—tenim altres arquitectes fills de Lleida com l'Adolf Florensa, autor del Casal de Joventut Republicana, de les cases dels Srs. Llusà, Herrera, Suñé i de l'Escola Jardí dels Camps Elisis; com l'Ignasi Vilallonga, arquitecte provincial, que te fetes les cases de Correus, del Sr. Derch, la façana del Museu Morera, ultra les instalacions de la Diputació i Beneficència; com en Joan Bergós que ens ha donat les cases dels senyors Ortiz, Sirés, Abizanda, Piñol; com en Joaquím Porqueras, que ens mostra les de Ramón Grau, Domenech Roc, Xalet-Café dels Camps Elisis i l'Hospital de nova construcció; com en Ramón Argilés, del qui hem vist la casa de Josep Vila; i finalment,

com en Manuel Cases, que ha començat amb el primer l'agrupament de cases barates on s'està construint un gran nombre de xalets.

Amb aquest estol d'artistes de la construcció, amb el nou esperit que empenya el nostre progrés i el plà d'eixampla al davant, com a ideal a desenrotllar, no és possible deixar de creure en la urbanització i prosperitat de Lleida.

Els inicis de l'obra d'aquests nostres arquitectes data no pas de deu anys. Amb ells ha entrat a Lleida el corrent modern i científic de la construcció.

I ja veieu: en tan poc temps ja comencen a fer goig la rastrea d'edificis recents que es veuen en diversos indrets de nostres carrers.

Indiscutiblement, la fesomia de Lleida canvia. Aquella soferta i trista pagesa, esparracada i bruta, esdevindrà un día, valenta i alegre, gentil i neta, com li pertany a la matrona del Segre.

ALFRED PEREÑA.



Les modernes construccions de Lleida



1

Casa Domènec Roch, Rambla de Ferràn.—1926.
Arquitecte: Joaquim Porqueras.



2

Xalet del Sr. Cabredo
del Grup de cases barates.—1927.
Arquitecte: Manuel Cases.



FACILITAT
a 85 m/ann

Casa de «Joventut Republicana»
Cantonada Blondel i Alcalde Mestres.—1916.
Arquitecte: Adolf Florensa.

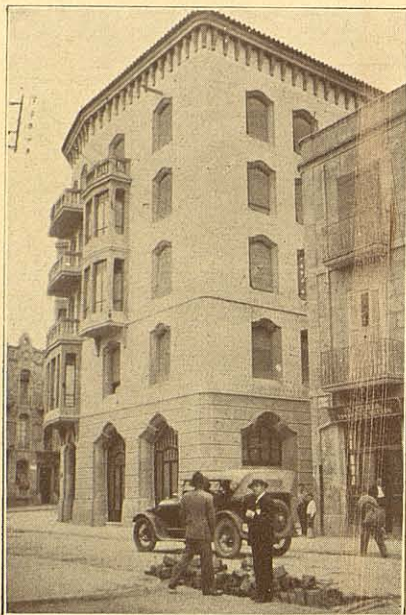


4

Casa de Josep Vila; Carrer Daunois.—1925
Arquitecte: Ramón Argilés.



Casa Xam-mar; Avinguda de Blondel. - 1920.
Arquitecte: F. de P. Morera.



Casa Salvador Ortíz; Blondel i Catalunya. - 1922.
Arquitecte: Joan Bergós.



Casa Llusà; Cabrinetty. - 1926.
Arquitecte: Adolf Florensa.



Casa de Correus; Rambla de Ferràn. - 1927.
Arquitecte: Ignaci Villalonga.
Fotos. J. Llorens.

Lleidatans d'ahir i lleidatans d'avui

Miquel Ferrer i Garcés

QUAN era jovenet sentia parlar a casa i fora d'ella d'aquell home venerable amb una mena de religiós respecte. Si algú gosava oposar-hi res, ho feia d'una manera vergonyant i com si cometés alguna mala acció, portat per un peiit verí interior que curava d'amagar. Però se li veia la roinesa. Tan gran era el prestigi que àdhuc en vida tenia aquell home singular, que gosava pensar oposadament als corrents generals dels poderosos en els derrers terços del passat segle.

«Aquell venerable octogenari a qui Lleida sencera respectava i estimava, fou, com ha dit una forta mentalitat d'avui, la figura intel·lectual més reeixida que conegué la generació de la fi del XIX.» L'admiraven profundament els seus més acarnissats enemics. «Paraula dolça, correcta d'expressió; fàcil, fluida i eloqüent, intel·ligència claríssima, cor bondadosíssim, verb d'una raó reflexiva»; també, com escrigueren aleshores de son traspàs, bondat inexhaurible, probitat i honradesa no posada mai en dubte, foren les qualitats que li meresqueren el general concurs d'admiració i respecte.

Segurament que no tingué aduldors interessats, per què en el breu espai de temps que son altíssim prestigi li obrí les

portes de tot favor oficial, mai no l'aprofità per a son profit ni en el dels seus amics polítics.

Ja es comprén, doncs, que parlem d'un Pi i Margall lleidatà; i era just i natural que açi en representés l'esperit i el credo polític ja que'ls unia la concordància fondíssima dels sentiments.

En dir avui un elogi d'aquell home meritíssim, que qualsevulga altra ciutat es veuria obligada a enaltir en honra pròpia, no fem sinò concertar els nostres records de juvenesa primerenca amb els judicis que la premsa d'aleshores i el dictàmen de deixebles d'aquell gran mestre, tan dispars en opinió personal i tan unànims en l'acord de les seves lloances, com els qui foren companys seus al Col·legi d'Advocats, Srs. Sol, Aige, Pocerull, i altres que havem consultat per a les presents notes biogràfiques, que no hem trobat al voluminós

Esposa on tantes figures d'ímfim ordre hi prenen un espai immotivat.



MIQUEL FERRER I GARCÉS
1816 - 1896

Fill d'un notable cirurgià que meresquè bona anomenada pel seu talent i conseguí nombrosa descendència, nasqué el 29 de Setembre de 1816, però ben jovenet encara restà orfe a conseqüència d'una catàstrofe fortuïta de que foren víctimes els seus bons

progenitors i la minyona de casa, autora inconscient de la funesta malaventura.

En aquella tristíssima ocasió estudiava al Seminari lleidatà, on cursà llatinitats i filosofia. La condició d'orfe no li permetia seguir uns estudis en els que havia demostrat un talent especialíssim. Una honorable família que coneixia la seva vàlua li donà generós ajut i Ferrer i Garcés passà a estudiar a la Universitat mercès a la pietosa protecció de D. Marcellí Pérez. Sembla que cursà encara, a la Universitat de Cervera i seguí després els estudis jurídics a Barcelona, on foren provisionalment traslladats d'aquella Universitat l'any 1837, amb motiu de la guerra civil. Quan tornaren a Cervera, tres anys més tard, Ferrer i Garcés, a les acaballes de la seva lluidíssima carrera, restaria a Barcelona on el seu talent s'havia fet notar abastament, malgrat que'l jove estudiant, agraït però considerat, per a ésser menys pesat al seu protector, s'auxiliava donant lliçons i exercint professions modestíssimes. Així acabà amb èxit esclatant la carrera de Dret, començada l'any 1839, llicenciant-se en Jurisprudència el 21 de Març de 1844.

La carrera d'advocat tal volta la exercia des de l'any anterior, segons hem vist a «El Pallaresa», on amb motiu del seu decés, se li dedicaren fervoroses notes necrològiques, curulles d'intelligència abrandada per l'admiració.

El Col·legi d'Advocats de Lleida el rebé el 9 de Febrer de 1851, i després l'elegí repetidament son Degà. Sabém que ho fou els anys 1874-77, el 1882-85, i el 1891 fins a la seva mort. Com deia en un memorable discurs necrològic el Sr. Pocurull, en fou votat cinc vegades «sense altra oposició que la de sa modèstia».

Com advocat, en el sentir de l'època, expressada per D. Romà Sol, fou un dels

millors de Catalunya on n'han excel·lit tantíssims. Era gran coneixedor del Dret Català que dominava amb una erudició vastíssima, i exposava amb dialèctica i facilitat admirables. En sos escrits, la doctrina hi era «abundosa i congruent».

La seva claredat de concepció jurídica es troba palesada en el poc temps que la «Gaceta de Madrid» poguè ésser son resò governamental, com a Director General de Registres de la Propietat i Notariat, i les disposicions que van signades amb el seu nom gloriós son, segons la dita dels entesos, un «model de concisió i doctrina jurídica», en la clara interpretació de les lleis; de faisó particular la llei Hipotecària.

Es la marca de l'esperit català que li traspuava, malgrat la vestimenta manlleuada que s'estilava al seu temps; fenòmen comprobable, igualment, amb en Pi i Margall i d'altres.

Finits els seus estudis i retornat a la llar, buida del patern caliu, un R. D. d'Isabel II creava el nostre Institut de segón ensenyament i son prestigi jovençà li meresquè la primera càtedra de Geografia i Història. El seu talent, però sobre tot, la seva actuació dreiturera i justa, li conquerí anomenada entre les generacions que'n foren sortosament deixebles. Cresqué a la càtedra son prestigi moral i feu indestruïble la seva fama d'home bo i honest entre tots. Aquests mèrits el portaven a la Direcció de l'Institut quan ell no podia evitar-ho.

També fou bastida així la seva reputació d'erudit i savi, i d'home de lletres precís i elegantíssim, ço que'l dugué a la presidència i direcció d'entitats literàries com l'Ateneu i la Societat Literària i de Belles Arts, Societat econòmica d'Amics del País, «Junta de Defensa de los intereses económicos de la Provincia», no

existint activitat intel·lectual on el seu concurs no es cregués imprescindible.

Les seves oracions son exemplars de concisió i bon gust literari dins el marc càlid del romanticisme dominant, en el qual, la solidesa de la seva doctrina i la severitat ingènita del seu esperit savien evitar-li la profusió retòrica i l'enfarfec d'imatges inútils. Avui es llegeixen amb gust accentuat els seus discursos de president de Certàmens i d'inauguració de cursos literaris on se manifestà rica d'activitats la nostra Lleida d'aquella època.

Per la nostra dissort, fou immediatament seguida d'un eclipsi funestíssim de civisme, fruit de la reacció «restauradora». Encara dura...

La seva rectitut moral li traçà l'impe-
ratiu dels seus deures cívics i el portà, naturalment, a preocupar-se de l'estat del país ja des de la seva juvenesa, a l'esclatar la primera guerra carlina. Un home de la seva cultura ampla i generosa havia de prendre partit per la Democràcia Republicana en aquells temps postfernandins, en que el terror negre no deixava ni parlar ni conèixer sisquera el nom de República a Espanya.

Era un home de fermes i arrelades conviccions; un vertader definidor polític, un eminent home de doctrina i un gran ciutadà. Però, la extremada delicadesa de son esperit el menava més aviat a la predicació que a l'organització de masses, convençut com estava que la força ha de sortir de l'esperit. Heus aquí la raó del seu constant apostolat polític, despulat de tot prosselitisme personal.

Fou la glòria merescuda d'aquells caps eminentíssims de la gloriosa i de la República que la subseguí, i el motiu tristíssim de la seva manca d'eficàcia material.

Es el gran problema: sense consciència popular no hi ha Democràcia possible.

Sense Democràcia efectiva no es crearà fàcilment la consciència popular necessària com a mitjà i com a fi del progrés, que és el bé públic en tots els aspectes.

Ferrer i Garcés hi treballà fins a l'hora de la mort. Un home de dreta ha dit: per glòria seva, va militar sempre, desde la seva joventut, al a l'eshores anomenat partit democràtic, sostenint-s'hi amb tanta de fe, com de decisió i entusiasme. Aleshores palesà la valerositat de declarar-se republicà, i un tremp d'ànima superior i conseqüència política, essent així que, no tenint una posició independent per evitar les persecucions i desterrament, que sofrí sovint fins l'alçament de 1868, sols podia confiar en son talent, en son caràcter dúctil i cavalleresc i en sa educació exquisida que imposava respecte i admiració a sos propis enemics, que per això es veien obligats a moderar llur impuls persecutori a molta vegades.

El seu mèrits li valgueren la promoció de Diputat a Corts en les famoses Constituents de l'any 1854, que seguiren al cèlebre «Manifest del Manzanares» i Ferrer i Garcés fou un dels 21 Diputats que votaren contra la Monarquia i defensaren la llibertat de cultes en una esmena a la segona base d'aquella Constitució, com tantes d'altres a la Península, lletra morta ben de pressa.

Al seu costat hi representà dignament la democràcia, un altre compatriota, diputat per les altes comarques de la Seu d'Urgell, En Josep Ignasi Llorens.

De seguit lluiria l'autoritat de la seva cultura i la distinció del seu caràcter entre l'estol selectíssim de personalitats que han estat la glòria d'aquells Parlaments d'altura que ompliren de claror les hores pertorbades d'aquella segona centúria, car a Miquel Ferrer el veiem, tan modest en son

tracte, al davant del Govern de la «nostra província».

Abans de seguir, volem fer esment als nostres llegidors de com és vella l'estranya i periòdica maquinació d'inconeguts pertorbadors a Barcelona en hores propícies a la llibertat i com els elements avençats han estat sempre els més oposats, podent preguntar, com sempre, el vulgar *cui prodest?*

D'un document estampat a primer d'Agost de 1854 per «La Junta Superior de Gobierno de la Provincia de Lérida, al Pueblo Catalán» n'extreiem ço que segueix:

«L'entusiasmada alegria amb que tots els estaments de la Ciutat de Barcelona saludaren l'alçament de la nit del 14 de Juliol, es canvià ben aviat en sobresalt, més tard en malfiança, després en desesperació».

«Alguns excessos de plànyer, alguns crims odiosos comesos covardament dins les tenebres, foren l'excusa que's manllevà per refrenar, des de sa naixença, la més noble de les expansions populars».

«Els esdeveniments van descobrir els plans liberticides que es congrien i la raó finirà tenint raó. Mai un poble sensat no és incendiari ni assassí: mai el benemèrit estament obrer no es tornarà sicari i devastador»...

«La qüestió social res té de comú amb la política en els moments presents: Estudiada la primera, la podreu resoldre a favor de l'industrial i de l'obrer. A la segona no li cal estudi. Es compresa i resolta de molt temps ençà»...

...«Catalans de les províncies de Barcelona, Tarragona i Girona, esteu supeditats per intrigants, si no és ja per descarats conspiradors. Vos coneixen molt be els vostres germans de Lleida. Les vostres

gestes immortals omplen lloc de preferència a la Història antiga i moderna. Quin poble disputarà al Català la glòria immarcescible amb que lluu entre totes les nacions civilitzades? La llibertat es ací tan antiga com el vostre nom. La tirania mai no ha sentat entre nosaltres son tron, sino sobre les pires dels cadàvers de les passades generacions».

«Poble indòmit de 1808, aixeca't com un sol home: troceja les desferres d'aquesta dictadura impotent que t'oprimeix i que et posa, per vergonya, a reraguarda de les províncies més endarrerides d'Espanya. Aixeca't poble català: imita els teus germans de la província de Lleida. *Ací es respira l'oreig frescal de la llibertat. Ací no hi ha tirans per destruir ni desordres que deplorar.* Forts pel nombre i més que res per l'entusiasme amb que els nostres cors glateixen, desafiem les tiranies de tota mena i a aquets seids (esclaus) impotents que les conspiracions poguessin llençar contra nosaltres»...

El document vé signat per dotze persones, entre les que son a assenyalar en Francesc Jover (vispresident) Miquel Ferrer, probable autor de l'allocució, Camil Boix, Ramón Castejón, Macià Ballester, Josep A. Rivé, Manuel Fuster Arnaldo i el Secretari Pere Pérez, noms inconeguts de les generacions d'avui, però que mereixen i mereixen àdhuc l'admiració respectuosa amb que els distingiren llurs contemporanis, per son talent, ses virtuts i lleialtat als ideals llurs.

Als quinze dies la «Junta Governativa de la Província de Lleida», composta d'iguals elements, excepció feta de son president general Cañedo, el lloc del qual prengué En Francesc Jover, llençà un altre manifest en que dona compte de la visita del general Dulce, director general de Cavalleria qui s'era sublevat aquell any a

Madrid al crit, ara subversiu, de: «Abaix el Govern, *reunió de Corts*, etc.» i exposa com s'han relligat les relacions de Lleida amb la resta del Principat, entre una sèrie de consideracions i notes de fort interès històric. Però ens plau escollir-ne, pel que correspòn a la nostra Ciutat: «Lleida ha estat tractada d'anàrquica i, no obstant, tal volta cap poble no pugui oferir com ella l'alt exemple d'*una revolució política* portada a terme no sols *sense cap mena de desordres, sense un insult al vençut* sino fins amb notable disminució de delictes comuns!!

I que l'acció d'En Miquel Ferrer hi fou preponderant en aquesta moralització de públics costums ens ho fa veure el fet de ser-li encomanada la direcció de la Milícia Nacional, com a Cap d'ella, ço que contribuí, sense dubte, als bells resultats que amb raó sobrera exposen els manifestos anteriors.

Al triomf de la República, la Junta Revolucionària, a 28 de Setembre de 1869, el dugué al Govern de la capital catalana, demostració claríssima de l'esclat que havien produït les seves qualitats davant els grans homes que sostingueren aquella èpica situació, sense altres forces que el llur august prestigi i la depreciació del crèdit monàrquic.

Però, els fets al·ludits en el document del primer d'agost parcialment transcrit, aixequen la cortina darrera la qual s'amagaven les maquinacions dels caiguts sense prestigi, apoiant, pel compte que'ls tenia, d'unabanda, tota mena de malfactors, i d'altra, els aixecaments carlistes que després havien de traïr sense escrúpols, bandejades les seleccions republicanes del poder.

La gestió de Miguel Ferrer al cap del Govern de Barcelona, fou, doncs, difícil i ingrata. Ell la portà a terme «amb suma intel·ligència i probitat»—diu un seu

deixeble pertanyent camp polític oposat— «celebrada, afegeix, per amics i adversaris, mèrit major en temps d'efervescència política».

Les ànimes migrades que no gosaren tacar-lo en les seves virtuts privades sense màcula, mastegaren remugadores un insult amb ocasió d'una cèlebre ballada a a l'església barcelonina de Betlèm. Fou una de les moltes audàcies preparada pels monàrquics caiguts per tal d'excitar la ira dels devots, fadigats de la corrupció passada, i aspirant a una renovació política encar que fós portada per gent avançada mentre fos respectuosa amb les llurs creènces.

En aquella ocasió, doncs, Ferrer i Garcés palesà el tremp serè de son esperit, negant-se a servir-se de la força pública per acabar una escena que repugnava a son esperit selecte i respectuós de les opinions alienes, i preferí presentar-se davant les multituds que prengueren el temple catòlic per mansió de la Musa de la Dança, i amb la severa autoritat de sa persona de tots respectable, conduïr un ramat inconscient a les vies de la correcció social. Era un acte d'alt magisteri, nó un cop de força autoritària.

I, de fet, la seva actuació davant el govern civil més difícil i complicat d'Espanya fou tan reeixida i tan exemplar, sobre tot en la persecució de les malifetes d'estafadors, jugadors, moneders falsos, etc., que d'allí fou designat per a la Direcció General d'Instrucció pública i, tot seguit, per la de Registres de Propietat i Notariat de la que hem fet abans fugicer esment. Indicat estava per una Cartera important, quan el general Pavia, en lloc d'ajudar el govern republicà en l'agombolament de problemes gravíssims que la reacció caiguda i la que aspirava a pujar li oferien, feu pas, altra vegada, als corrents pantanosos que han acabat de enverinar la vida de

l'Estat espanyol fins als nostres dies i, més que tota altra cosa, han llevat al poble tota confiança en una possible renovació.

L'escisió republicana què, a la Restauració, prengué els caires eters de l'oportunisme i radicalisme, representat el primer per la il·lusió «possibilista» de Castelar, de que's desenganyà aquell gran cor i més gran retòric, poc abans de morir; i el segón, expressat en altres matissos dels que el federal ha arribat fins a nosaltres pel prestigi de la doctrina i santedat de la vida d'aquella gran veu «clamant en el desert» que es digué Francesc Pi i Margall, tingué la seva representació a Lleida.

Miquel Ferrer i Garcés fou el cap federal de la nostra ciutat, i com abans no havia mai fallat en la llealtat i en la propaganda dels ideals de democràcia republicana que propugnava Nicolau Maria Rivero, així després treballà sense descans, esperant més de la cultura política del poble que de la faramalla ocasional que llampegueja però no assaona.

Mai no li mancà la fe. Pocs mesos abans de son decés, encara escrivia lletres enardides aconcellant els seus correligionaris. En una d'elles, que tenim a les mans, esmenta amb orgull haver votat amb el «degà i patriarca de la democràcia republicana espanyola» que fou son company, son amic i Cap «en dies de prova per als bons, l'il·lustre i popular D. Josep M.^a Orense», «únic diputat republicà a les Corts de 1844»; recorda la votació cèlebre dels 21, el dia 30 de novembre, al costat d'ell; l'altre de les Constituents de 1869 en que amb ell també votaren la República federal 64 diputats, entre els que anomena sos comprovincians Srs. Benavent, Castejón (D. Pere i D. Ramón), Llorens i Bori.

Aconsella fermesa, sense desconfiar en la redempció de la desgraciada pàtria. Present que ls seus ulls poden tancar-se per

sempre a la llum el millor dia i presenta al venerable Orense per sa senzillesa, intel·ligència i bonesa, ressó de son ànima, a l'admiració dels joves com model de virtuts republicanes i es dol de la criminal indiferència amb que es miraven les audacioses excitacions a l'expulsió dels liberals que feia el pontífex làic de l'integrisme, Necedal, aquells que a l'ombra de la revolució cresqueren i avui serveixen al règim, augurant «la reacció que a passos de gegant s'apropa». «Vinga la mort, clama, abans que la vergonya de veure perduts o aminorats tan sols per traïció o apostasia dels uns, per feblesa, abandonament o desconcert dels altres, els drets adquirits a tan alt preu».

En llegir aquestes paraules vibrants d'un home que havia complert els 79 anys de sa vida, un pensa amb menyspreu en la fàcil, còmoda i aparent victòria dels que volgueren simular una retractació o rectificació d'ideals quan els ulls del seu esperit, i tal volta els del cos, eren ja closos.

Poden envanir-se d'haver amargat amb intromissions immorals en el sagrat de la llar els darrers anys de l'existència d'aquell home sant i savi, cavaller desinteressat i honestíssim, del que digué un diari de l'època, «El Pallaresa», el dia de son enterrament, 80.^e aniversari de sa naixença, 28.^e de la Revolució: «Es gloria de Lleida. Ningú no l'ha igualat en amplitud i profunditat de coneixements, claredat de judici i exactitut de raciocini.»

L'Ajuntament col·locà son retrat al Saló de Sessions, com el Col·legi d'Advocats, que li dedicà una solemne sessió necrològica, anant la biografia a càrrec del senyor Pereña i Puente.

A l'Ajuntament feu son panegíric funeriari son devotíssim deixeble, encar que no en política, D. Joaquim Pocurull i de Barnola, aleshores finent d'Alcalde.

J. PINYOL.

Pel que servim

Després de la lectura de *l'Aptitud Econòmica de Catalunya*, d'en C. Pi i Sunyer, publicada per la benemèrita Editorial Barcino, hom arriba a la convicció que som d'una raça de les més emprenedores i actives, i que les nostres facultats racials, ens inclinen a fer multiplicar els diners, i a fer creixer els nostres cabals, per mitjà de l'obra meravelliosa del comerç.

Aqueixes facultats a mercadejar, donaren com a fruit l'expansió econòmica que temps hà col·locaren als catalans, en lloc preeminent entre els principals mercats del món. El caràcter expansiu del nostre poble queda palesat «en que hom troba catalans en tots els llocs del món, tant en el tràfec de la civilització intensa, com lluitant contra la naturalesa en les terres verges». (1) L'admirable discurs presidencial del Jocs Florals d'enguany, ja ens va fer copsar, també, l'empenta expansiva del nostre poble, no sols en temps llunyans, sinó en l'època present.

El llibre d'en Pi i Sunyer, deixa un regust de lectura dita estimulante, que no podem pas deixar d'assenyalar. Ell ens fa veure el que hem sigut, el que som i el que podem arribar a ésser; punts tocats enterament per dites lectures. Era quasi l'únic estil literari que ens mancava a Catalunya, i que gràcies a l'obra de que parlem, sembla completament assolit.

Tota la lectura estimulante ens havia vingut fins ara d'en Marden i Smiles, per mitjà de les castellanitzacions de llurs

obres, però es pot assegurar que en el poble, elles han exercit ben poca influència. Les cites de drapaires que arriben a un lloc preeminent en l'escala de la fortuna, no influeix gran cosa el nostre caràcter i d'aquí el fracàs d'aitals obres estimulants.

Com remarcava en Carles Soldevila en un «Full de Dietari», fa estudiar més a un jove metje, un amor dins les vacances, que totes les recomanacions del professor. Jo crec fermament que estimula més a un individu la imatge bruna d'un ésser adorat, que tota l'ensopida lectura d'aquests autors, i les cites de milionaris americans. Es cosa provada, que als catalans, l'estimul ens ha de venir de diferent manera que als països del dollar i de la lliura.

El llibre de referència suara publicat per la «Barcino», sembla que com a lectura estimulante s'avé en absolut amb les condicions del nostre caràcter. Ens fa veure la nostra aptitud econòmica des d'un caient objectiu.

Jo vull, també, fer veure l'aptitud econòmica de Catalunya, no objectivament, ans d'una manera pràctica. Aquesta aptitud pel comerç, res la reflexa tan bé, com la nostra contribució a les càrreges de l'Estat Espanyol.

Ja en l'antic règim era important l'aportació de Catalunya a les caixes del Tresor, i ja era llavors desproporcionada en relació a les demés regions; actualment, això és encara més marcant.

El nou règim, es va preocupar molt de la nivellació del pressupost, i ho va aconseguir d'una manera senzilla. Extraient de la butxaca del contribuient més quantitat de la que fins llavors havia pagat. En general, tot Espanya va augmentar ses con-

(1) Obra citada

tribucions a les caixes del'Erari Públic, però Catalunya ho va fer més esplèndidament. Pel nostre estudi, escollirem les xifres facilitades per Hisenda, corresponents al segon pressupost dictatorial, que és quan es va començar la nova política financiera. Les xifres de recaptació en tot Espanya, comparant-les amb les de l'any anterior son, en 6 mesos:

1924 - 1925	1925 - 1926
1,465,248'6	1,486,572'4

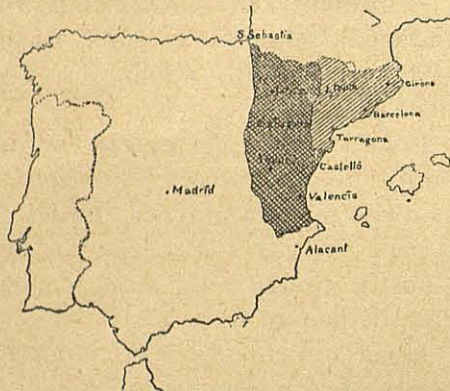
o sigui un augment del 38 %

D'aquestes pessetes, Catalunya n'havia satisfet, durant el mateix període:

1924 - 1925	1925 - 1926
198,827'3	214,666'3

o sigui un augment del 7'96 %.

Segons aquestes dades, perquè Catalunya pagués proporcionalment, com la resta de la península, hauria d'ésser gran com mostra l'adjunt gravat:

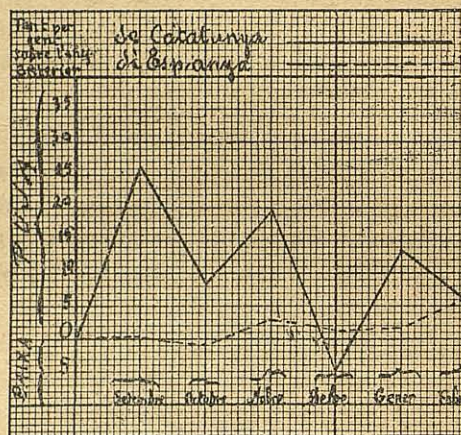


Gravat en el que's mostra l'extensió que té Catalunya, i la que hauria de tenir, per pagar proporcionalment com la resta d'Espanya.

Durant aquests sis mesos d'estudi, la nostra regió, que primerament satisfesia el 13'56 % del pressupost, va passar a pagar el 14'43 %. A propòsit d'això recordo que un amic aficionat als càlculs, em deia que amb aquest pas, i de no augmentar les xi-

fres del pressupost, l'any 1985, Catalunya sola pagaria totes les càrregues d'Espanya.

Durant aquest semestre que diém, es fa notar una marcada tendència al creixement de la recaptació en tota Espanya, però aquesta recaptació és molt més marcada a Catalunya. Aquest creixement dels ingressos, mostrats gràficament, per mitjà de percentatges, faran veure d'una manera clara, com contribueixen els catalans a les càrregues de l'Estat:



Fluctuacions de la recaptació a Catalunya durant 6 mesos, comparant-la amb la d'Espanya.

Com es pot observar, els percentatges pugen quasi tots sobre el del més anterior. No obstant es nota que el més de Desembre no sols no puja gaire, ans baixa bastant. Rebuscant les xifres parcials ens trobem que aquesta baixa és deguda a la disminució del que s'ha recaptat en concepte d'utilitats, car és el més en que dites liquidacions assoleixen la màxima importància, mostra palesa de la profunda crisi que travessa el nostre poble. La puja dels demés conceptes no pot contrarrestar la baixa del que s'ha recaptat en concepte de beneficis de les empreses.

En el més de Febrer, encara que en menys quantitat, baixem el percentatge en



relació a la resta d'Espanya. La crisi comercial fa sentir sos efectes, altra volta, en la recaptació d'utilitats.

Les anteriors dades poden fer veure i comprendre més l'aptitud econòmica de Catalunya, i més en relació amb la resta d'Espanya. No obstant, no hi ha que fiar-nos massa d'aqueixes qualitats, ans be devem

modernitzar-nos molt si nó ens volem veure anul·lats en els mercats, per la competència estrangera. L'actual crisi és ja una conseqüència del nostre retràs en organitzacions modernes. Modernitzem-nos i veurem disminuir considerablement la terrible crisi que travesem.

X. KÜHNEL.

Llibres i Revistes

Seis años de vida del Tribunal tutelar para niños de Barcelona—Arts Gràfiques S. A. Successors de Henrich i C.^a, Barcelona.

Heus ací una bella exposició del funcionament d'un organisme que dignifica la ciutat que l'ampara.

El Sr. Ramón Albó, encarregat d'arreglar en el llibre que ens ocupa, consideracions i dades referents al Tribunal tutelar etc., ho ha fet d'una manera clara i senzilla sabent fer arribar a l'abast del llegidor tota la importància i tota l'atenció que després de sis anys de vida ha sabut mereixer l'organisme de referència.

Comença el llibre amb unes nocions significatives de la transcendència del nen en la societat i tot seguit planteja el concepte dels Tribunals tutelars, llur competència, llurs característiques i particularitza immediatament el de Barcelona declarant com fou instituit, com s'ha desenvolupat i quins procediments segueix en son funcionament.

Abunden les fotografies d'indrets de l'Establiment benèfic i els models i formularis amb que es porten a cap, en els diferents departaments, la classificació i condicions personals dels reclusos.

L'exposició és extensa i hom pot trobar-hi l'alta obra social i pedagògica que ve desenvolupant el Tribunal tutelar per a nens, de Barcelona.

Encara, per avalar l'autenticitat i la transcendència ensemps dels sis anys que porta actuant el Tribunal al·ludit, hi ha, al final del llibre, una col·lecció d'estadístiques totes eiles reveladores d'una actuació encertada, l'èxit de la qual, es palesa creixentment a cada nova anyada.

Agraïm al Sr. Albó la finesa d'haver-nos fet conèixer per dins la benemèrita tasca del Tribunal tutelar per a nens, de Barcelona.

La diabetis.—Estudi fisiològic clínic pel doctor R. Carrasco i Formiguera. Volum nové de Monografies mèdiques.

Un altre volum, el IX, de la col·lecció de *Monografies Mèdiques*, estudiant, com tots els precedentment apareguts, un tema altament pràctic, per un autor especialitzat. Un altre volum que pregona, a l'ensemple, la preparació científica del metge catalans i la oportunitat patriòtica del seu fundador, el Dr. Aguadé Miró, admirable per molts i molts aspectes. Tant, que a hores d'ara s'ha fet mereixedor de l'afecte de tots els catalans conscients i de tots els metges que se sentin tocats de la flama divina. Poc a poc, el Dr. Aguadé Miró, va bastint un edifici que demà, n'estem segurs, el posarà en lloc preeminent de gratitud i d'eficàcia, científica i patriòtica.

Hem llegit les denses planes de la monografia del Dr. Carrasco Formiguera i hi hem apres molt, tot i que el tema, complex com poés, ens havia fet regirar molts llibres i revistes.

El problema de la diabetis hi és estudiat completament, i com aquesta malaltia se la troba, el metge, en la pràctica diària, tots els hereus de la ciència hipocràtica deurien llegir-lo i ho farfen amb profit per als seus malalts. El moment actual de la diabetis, patogènicament i terapèuticament, hi és tan ben vist, que totes les fosques tendències s'esvaeixen i totes les dificultats s'aplanen.

Fa honor a la col·lecció i és un digne continuador, en prestigi, dels apareguts fins ara.

Lorito Real, per Lluís Millà. Quadern 5^è de Biblioteca «lluro», de Mataró.

Es tracta d'una comedieta en un acte i en prosa que desenvolupa una facècia de relatiu geni.

Els personatges són els mateixos que, en aqueixa mena de teatre, entretenien anys enrera els públics de tots els teatres de barriada.

És una coseta sense pretensions i prou curta per que hom pugui arribar al final sense trobar-la pesada.

R. i T.



Ciclisme

El dia 31 del prop-passat Juliol, organitzat pel Club Ciclista lleidatà es celebrà al velòdrom del Camp d'Esports el Campionat provincial de pista que tan interès havia despertat aquests darrers dies.

Afortunadament sembla que l'afició a les bicicletes torna a renàixer. Passat un temps d'indiferència per aquest deport s'observà el dia 31 cert moviment entre els espectadors que ens ajuda a creure en la propra preponderància que li està reservada al ciclisme.

Prengueren part en la cursa els 11 corredors següents: Carulla, Molins, Justo, Solé, Berenguer, Lechero, Llopis, Solans, Vidal, Masip i Vidal.

Els 50 km. a recórrer comprenen 200 voltes de la pista del Camp d'Esports.

Fou per cert una cursa accidentada en caigudes, la primera de les quals, ocorreguda a les 100 voltes, la sofriren Molins, Justo i Solans.

A les 170 voltes caigueren Llopis i Masip els quals es vegeren obligats a retirar-se tan per les nafres del cos com pel llastimós estat en que quedaren les màquines.

A la penúltima volta, Carulla, qui portà tota la cursa amb un tacte magnífic i que feia esperar una excel·lent classificació, tingué la dissort de caure també quedant per tan eliminat de la prova

que tan dignament havia seguit fins al moment de l'accident.

Guanyà la curça en Solé el qual recorregué els 50 km. en 1 hora 33 minuts 10 segons.

En segón lloc es classificà Solans amb poca diferència.

Molins, Justo i Berenguer quedaren classificats en tercer, quart i quint llocs, respectivament.

De les dotze primes que hom distribuï al llarg de la cursa, vuit foren guanyades per Solé, dos per Molins i dos per Carulla.

La prova tingué moments de viva emoció. El moment de les primes que eren quan aquella es manifestava més plenament eren una franca exposició de rivalitat de forces que sovintament Solé i Carulla mostraven al públic.

Solé, però, al arribar a l'esprint final demostrà l'excel·lent corredor que és, sostenint una embranzida que el feu desplaçar ràpidament del grup per col·locar-se a primer lloc amb un evident avantatge.

Guanyador d'aquesta prova i guanyador també no fa gaire

de cursa per carretera la qualitat deportiva de'n Solé apareix notablement augmentada, car al títol de campió provincial de curses per carretera que ja tenia guanyat, cal ajuntar-hi el de campió provincial de curses per pista.



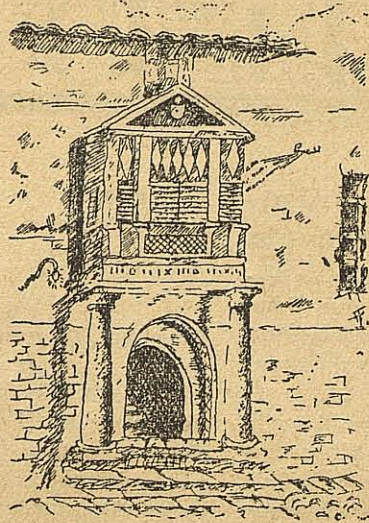
AIRELI SOLE
Campió provincial de pista i carretera

Plans dels que comencen

L'obra de la joventut deu ésser mirada amb entera simpatia. Ella constitueix la millor esperança. Rebutjar un treball provinent de mans joves és, sovint, retardar la volada d'un esperit àgil.

Els qui fem revistes o contribuïm a qualche altra manifestació de l'espiritualitat, no podem separar l'esguard de l'esforç novençà, ans bé devem captar-lo del nostre acolliment i lliurar-nos-hi perquè esdevingui un estímul.

Això seria una forma d'encarrilar l'esperit, menant el jove literat, el jove dibuixant o el jo-



Porta d'entrada al Palau Episcopal.

Dibuix J. Tapiol.

ve investigador al conreu de llurs activitats.

Es evident que la prevenció i àdhuc el menyspreu amb que hom mira els fruits dels que comencen, atueixen l'ànim d'aquests que altrament fruitarien amb una guspira d'il·lusió que no dubtem d'afirmar que fora immensament benfactora.

Tots sabem que els desencanys de la juvenesa han creat esperits agres. Es un deure d'humanitat i de consciència defugir aquesta responsabilitat.

Cridem els joves al camp de l'esperit.

Declaració

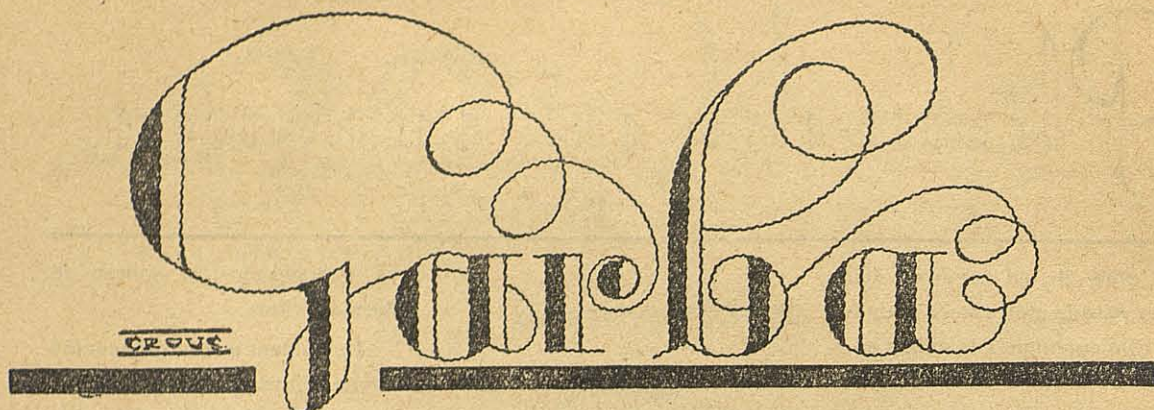
*Jo soc enamorat dels vostres ulls
i de la gràcia que el somriure posa
en vostres llavis amassats amb fulls
de gentilíssima i rogenca rosa.*

*Jo soc enamorat de la daurada
cabellera subtil que vos envolta
el rostre, com la flama asserenada
que a la testa dels sants hi giravolta.*

*Jo en soc enamorat, i amb tal manera
que no hi fora jamai tanta follia,
dintre el meu seny... ¡l amor fuig endavant!*

*Si m'aimeu, quina joia més planera!
Si potser no soc prou, jo us pregaria
perdó, madona, per amar-vos tant.*

GUILLEM D. PLAJA.



Troballa arqueològica a la Paheria

Les obres d'enderrocament del Palau de la Paheria continuen sense interrupció. Hom té en compte tots aquells detalls arquitectònics i de disposició de l'edifici per que un cop enderrocat pugui reconstruir-se sense dificultat.

Sabem, però, que emportades a la pared que hi havia sobre el primer cos de l'edifici, han aparegut al mig i a les vores, fins a tres columnes de sòlida consistència, les que ajuden a creure que en ço que era darrerament la segona part de la construcció, força desnaturalitzada per cert, hi havia en un principi una àgil galeria, d'acord amb la tònica del Palau, i encara en la part superior un ample ràfec que rematava l'edifici.

L'existència de les columnes descobertes no ens la sabem explicar d'altra manera.

Per creure-la, aquesta, una qüestió d'interés i per si pot aportar una mica de llum sobre la fidelitat arquitectònica de l'edifici de la Paheria, mai que es volgués reconstruir, i responent alhora al criteri exposat pel nostre company Sr. Pinyol en un article expositiu de l'enderroc de la Paheria publicat en el número 50 de la nostra Revista, en parlarem a no tardar amb la deguda extensió.

Ara que hi som, diguem també que amb motiu de les obres, s'han retrobat dos plànols de la Ciutat, l'un datat l'any 1855 i l'altre el 1812, aquest darrer de grans dimensions, desapareguts ambdós feia una temporada, l'estat llastimós dels quals explica ben bé l'abandó a que han estat sotmesos.

Deplorem aquest fet per tal com es tracta de dos gràfics que permeten fixar la trajectòria progressiva de la ciutat, mancats com estem de documents d'aquesta naturalesa.

Sortosament avui som a cobert de tot dany per obra i gràcia d'una ma pietosa la qual es salvà del risc d'èsser trossejats i llençats al munt de les runes.

Lleida, la cendrosa

Això era ahir. Ho diu «El dia Gráfico» en un *Eco* del dia 27 del prop passat Juliol. El mot Cendrosa ara ja no li escau a Lleida; hom s'ha adonat que es deixondeix i bada uns ulls con a taronges sotjant l'oportunitat de posar la cullerada en totes les coses que freguen l'epidermis catalana.

L'ecoista de «El Dia Gráfico» diu que s'ha acabat tot allò de considerar Lleida com una hortelana fresca que pronuncia la e final oberta i que viu a la vora d'Arbeca i que explota a l'estiu uns quants vasons diaris de fruita.

La consideració de Lleida ha pujat de nivell. Els valors ciutadans, ampliant llur radi d'activitat i aprofitant les fonts de riqueses del terrer per aprofitar-les a l'explotació de gran empreses, han aconseguit bandejar la patina de *Cendrosa* que planava damunt la nostra ciutat, transformant-la en una cosa viva i inquieta.

Prou recer de gitanos i bressol de garrofins. L'ecoista de «El dia Gráfico» s'ha adonat que per damunt d'aquests tòpics que ell coneixia, pot ser com l'únic característic de la nostra població, hi havia la rica investidura d'una revista com «Vida Lleidatana».

I encara esten més enllà la seva sorpresa al constatar, per unes dades extretes d'un article en el número 50 de la revista LLEIDA, que la mortalitat de la ciutat nostra baixa d'una manera que fa obrir l'optimisme i que ultra representar la proporció de defuncions un número molt més reduït en la

capital que en les comarques, ocupa, aquella, el tercer lloc en l'Estadística total d'Espanya i el primer de Catalunya.

Tan falaguers resultats, obra d'una tasca lenta i d'un intens amor a les nostres coses, té el seu punt de basament en una col·lecció de factors locals i comarcals, de la terra i de l'esperit, de l'obra personal i de l'obra col·lectiva, que ben agarbellats signifiquen només una sola cosa: consciència ciudatana.

Es evident que aquesta ha pujat de tò. Les activitats totes i l'augment de cultura entre elles hi han fet el seu paper.

Ara és quan creiem més que mai en la transcendència d'aquella frase del nostre gloriós poeta Magi Morera i Galicia: Lleida és la reserva de Catalunya.

:: V Congrés de la Federació :: de la Premsa Catalano-Balear.

Tindrà lloc a Lleida del 3 al 5 de Setembre prop vinent d'acord amb el següent programa:

Dissabte, dia 3.—A les dotze, solemne sessió inaugural en el Saló d'Actes del Palau de la Diputació, amb assistència de les autoritats.

A les quatre de la tarde.—Visita a la Seu vella.

A les cinc.—Sessió de Treball.

A les set.—Lonx a *Fustes Serradell, S. A.* empresa propietària del diari *El País*.

A les deu de la nit.—Gran revella organitzada per l'Ajuntament en els formosos jardins dels Camps Elisis, dedicada als periodistes forasters.

Diumenge dia 4.—Excursions a Santaliña i Terradets, per a veure les obres del Ferrocarril Lleida Saint Giron, que està portant a cap la Societat «Cubiertas y Tejados».

Visita a la Central de Regadius i Forces de l'Ebre S. A. a Camarasa.

A la tarda visita al Reial Monestir del Sant Crist de Balaguer.

Dia 5, dilluns.—A les deu del matí, visita al Museu Morera i Galicia.

A les onze, sessió de treball.

A les cinc de la tarde, sessió de clausura del Congrés.

A les vuit del vespre, Apat de germanor ofert als Congresistes per l'Associació de la Premsa de Lleida.

A les deu del vespre, funció dedicada als periodistes, en el Teatre Catalunya.

El nostre riu...

Una ciutat, extesa destrament a la vora d'un riu, té molt de guanyat, naturalment, per a ésser neta, rica, bella i amb fesomía pròpia. Instintivament, en el curs del temps, l'home ho ha compres així, i és per això que a la vora dels rius s'hi alcen, a mils, pobles i viles i ciutats. L'aigua corrent i caudalosa a les vores de les cases i dels carrers, és un gaudi pels ulls, un esplai per l'ànima, un be de Déu per tot i per a tots.

Aquells que recorden els anys passats en que pel nostre Segre hi passava amb magestat solemne un caudal constantment respectable, no poden menys d'entristir-se, ara, en contemplar el minúscul i infecte braçal en que la Canadencia l'ha deixat. Es una pena veure com l'escassedat d'aigua que hi corre, descobreix les romanalles que la ciutat hi va firant, els pedregals immensos, els clots i patimolls... Ni per la salut dels habitants, ni per l'estètica ciudatana, tal com és avui el nostre Segre, ens fa bé, ans al contrari. De què ens serveix, sinó per entristir-nos, guaitar a la bella balconada que un Ajuntament de la vella política, construí?

Si Lleida ha d'arribar a lo que ja sembla inevitable, caldrà pensar seriament en la urbanització del nostre riu, poblant els marges, sostenint, artificialment si es vol, un nivell mínim que, fins en ple eixut, ens preservi de l'espectacle dolorós de la seva actual misèria, incúria i pobresa. A hores d'ara en que veiem en la premsa local, fer llistes de reformes i millores urgents, nosaltres creiem aquesta tan inajornable com qualsevolga altra que es pugui plantejar.

L'homenatge al doctor Pere Garriga Marill.

La comissió organitzadora de l'homenatge al Dr. Pere Garriga Mirill segueix activant els treballs preparatòris als que cal consignar-hi l'ajut de tots aquells que per lligams de família o d'amistat amb el que fou digne catedràtic de l'Institut de Lleida proporcionen dades i documents per tal que resulti completa la biografia que hom li està fent.

De la nostra ciutat sabem que don Miquel Fontanals, amic del Dr. Garriga, sabent les dificultats d'identificació que la Comissió trobava en tots els retrats que li eren framesos, traslladà el record que cervava del Dr. Garriga a un cartró el qual degudament acolorit fou enviat a la Comissió resultant ésser d'una semblansa molt notable.

També l'Institut Nacional de segona ensenyan-

ça ha tramés còpia de tots els documents que guarda aquell centre referents al Dr. Garriga.

Tot fa preveure que l'homenatge a l'inventor de la taquígrafia espanyola assolirà un èxit complet.

L'estació nova

Recordem que entre els projectes que l'actual Ajuntament assenyalà per dedicar-hi ràpidament l'atenció s'hi troba el de l'enderroc de les cases del cap d'amunt de la rambla de Ferràn enfrontades amb la façana principal de l'Estació nova.

Aquesta ha sigut pujada amb extraordinària rapidesa i l'estat actual de les obres es troba ja tan avançat que es fa mirar amb estranyesa com l'Ajuntament es manté en una actitud francament passiva davant la imminent necessitat d'enderrocar el grup de cases que entorpeix la lliure visió de l'Estació nova i que representa, ensems, un obstacle a l'embelliment d'un dels llocs més necessaris de la nostra ciutat.

Volem creure que la Corporació Municipal no preferirà de cap manera aquest problema que clama una solució immediata. Ell sol pot justificar, un cop llest, tota l'actuació d'una època municipal.

Una publicació interessant pels comerciants

El Sr. Agustí Fontseca qui en col·laboració de'n Miguel Salazar ha lliurat al públic la «Guia informativa y de comunicaciones de Lérida y su provincia» ens en ha fet arribar un exemplar a les nostres mans, ço que agraïm.

Es tracta d'un arrelplec de dades històriques i geogràfiques de la província, d'un evident sentit pràctic, amb quadres d'impostos, pautes de documents, itineraris, vies de comunicació, horaris, nocions de dret més avinents d'ésser emprades, guia urbana, tarifes etc. totes elles ordenades per tal de facilitar una ràpida font d'informació al ciutadà en general i al comerciant en particular.

L'Impremta «Joventut» ha sigut l'encarregada d'editar aquesta obreta, fent-ho correctament.

Nous desposats

El dia 25 del prop passat Juliol tingué lloc a l'església parroquial d'Alguaire la cerimònia d'enllaç del nostre bon amic i col·laborador Fermí Palau Casellas amb la distingida senyoreta Ramona Siurana Tomàs.

L'acte revestí l'interés propi d'aquests casos ve-

gent-se concorregut per nombrosos parents i amics dels contraents.

Aquests, partiren en direcció a Barcelona, València, Marsella i París d'on retornaren fa breus dies.

Desitgem als novells desposats una lluna de mel sense fi.

Excursió a l'Espluga de Francolí i Poblet

El Centre Excursionista organitzà aquesta sortida a la que s'hi juntaren nombrosos elements.

Tres autòmibus plens partiren de Lleida a les cinc i mitja del dematí. A les nou arribaren a Espluga, reprenent tot seguit el viatge fins la Font de la Nerola des d'on continuaren a les Masies, Fonts del Ferro, de la Magnèsia i del Mico.

El dinar es feu en aquests indrets.

A les tres de la tarda els autòmibus pararen enfront de Poblet.

La tarda s'escolà visitant les bel·leses i escoltant narracions interessants del vell monestir.

Els aficionats a la fotografia impressionaren nombroses plaques.

El retorn a la ciutat fou ple de cançons, com es queia al entusiasme dels excursionistes després d'una diada esmerçada en gustar les bel·leses de la Natura i encara un dels monuments més prestigiosos de la terra.



Salvi
els
seus
ulls!

L'IRIDAL col·liri científic, guareix totes les malalties dels ulls. Un flascó 6 pessetes a totes les Farmàcies. Demaneu l'interessant opuscle «Las enfermedades de los ojos» i us serà remés gratuïtament dirigint-vos a **Laboratori Hispano - Italià** RAMBLA CATALUNYA, 122. -- Barcelona.

IMPRESA "JOVENTUT"

Treballs de tota mena

Blondel, 7 LLEIDA.

CARLES I LLUIS GENÉ

COMISIONATS PRINCIPALS

De la companyia de segurs contra incendis LA CATALANA

Blondel lletra E, 1.^{er}

LLEIDA

Teléfono núm. 259

"La Industria Leridana"

Fábrica d'Anissats

LICORS - XAROPS - SABÓ - OLIS D'OLIVA I DE BRISA

≡ P E R E M O R ≡

Especialitats de la Casa «ANIS MOR» i Gran Licor Estomacal «WILSON»
Agent exclusiu del Xampany «MONTANER»

Destilería y Fábricas: CARRETERA DE BARCELONA.—Despatx: CABRINETY, 50

TELÉFONS. } Despatx, 36.
 } Fábriques, 225. LLEIDA

E. MIAS I CODINA

ENGINYER INDUSTRIAL

Hores de despatx de 1 a 2 i de 5 a 7.

Major, 15, principal 1.^a

LLEIDA

Teléfono, número 476.

SASTRERIA I PANYERIA **UNIFORMES**
J. Agustí Blasco **: MILITARS :**
 Major n.º 82. Lleida. Telfon, 348. **:: I CIVILS ::**
 Especialitat en **XAQUÉS,**
SMOCKINS I FRACS.

Longines CALIXTE CORBERÓ
 Plaça la Sal - LLEIDA - Preu fixe
 □ Es el millor Relotje en **OR - PLATA - Niquel** □

Si voleu vestir amb elegancia visiteu la **Sastreria HORTAL**
 i us estalviareu un 20 % en les vostres compres.
Major, 100 1.º -- LLEIDA.

LA MILLOR CASA DE MOBLES
“ ARMENGOL ”
Nom Comercial Registrat
 Rambla de Ferran, 16. Teléfon, 103
 (Baixos de la Fonda d'Espanya) **LLEIDA.**



Les millors
Pel·lícules
perteneixen a la

Cinematográfica Verdaguier

SOCIETAT ANÓNIMA

Sucursal a Lleida

Marqués Villa Antonia, Núm. 6

Teléfono, 149

Grans Magatzems de Mobles

Casa SENTÍS

La casa millor assortida, la que ven i pot vendre a mes baix preu de Lleida per sa fabricació pròpia. Exposicions contínues en els aparadors i en l'interior, de jocs construïts en els meus tallers.

Especialitat en els mobles d'encàrrec dominant tots els estils.

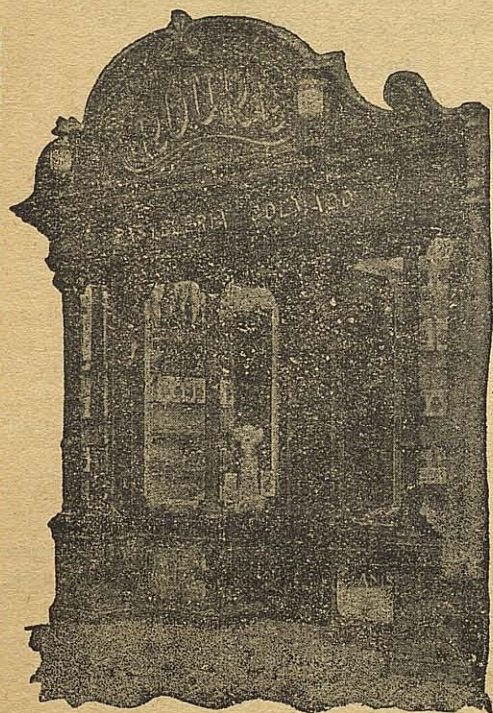
No deixi de veure l'exposició que té actualment.

Carrer de Sant Antoni, 2 i 4

(enfrent a la Catedral)

Teléfonos 549 i 550 - LLEIDA

INMENS ASSORTIT EN OBJECTES PER A REGALS



TELÉFON NÚMERO 276

Plaça Constitució, 21 - LLEIDA

PROBI V. ELS RENOMENATS CARAMELS "ROURE"

FÀBRICA DE PEDRA ARTIFICIAL
MOSAICS HIDRÀULICS

DE

JOAQUIM SIMÓ

*Plassa del Pintor Morera, núm. 4
(enfrent del Musev) - LLEIDA.*

Es faciliten tota classe de pressupostos. Especialitat en Ciment Armat.—Dipòsits i Rentadors.—Vigues.—Terrasses.—Ponts.—
= = Tuberíes de totes classes. = =

Josep Aragonés, Metge

RAIGS X i SOL ARTIFICIAL (Làmpara de Cuars)

Tractament amb lo sol artificial de la tinya, raquitisme, tuberculossis dels ossos, lesions avarióssiques, escrofulisme, etc. Especialitat:

APARELL DIGESTIU

Corrents elèctriques.

Cauteri.

Rectoscòpia.

Hores de consulta: de 11 a 1 i de 6 a 8

Major 2, 1.^{er} (Enfrent de la Paheria) LLEIDA

Llista d'adreces útils que recomanem

Cafés i Bars

GRAN CAFÉ DEL COMERÇ. — R. Ferrán, 2 Lleida.

BAR L'AS. — Berenars econòmics, Rambla Ferrán, 15-Lleida. Telèfon 350-(Enfront de Correus).

Casès de Canvi

M. SALA ROURE. — Rambla Ferrán, 4, pral. - Telèfon, 518 - Lleida.

Corredors de Comerç

ENRIC BORRÁS MELGOSA. — Clot de les Monjes, 8 pral- 2.^a - Telèfon, 499 - Lleida.

MARIUS SOL MESTRE. — De 10 a 1, Banc d' Espanya - Rambla d' Aragó, C., entressol - Lleida.

Electricistes

CLAUDI BAIGET.-Maquinària i materials elèctrics, vendes al major i detall. — Plaça Llibertat, 2 Telèfon, 38 - Lleida.

OCTAVI PEREÑA. — Màquines i material elèctric. - Baixada de la Trinitat, 6 - Lleida.

MIQUEL RIBELLES.—Fars i instal·lacions elèctriques per a llum i força. - Parallamps, Acumuladors, Transformadors i Reparació de Gramòfons. - Clavell, 5. - Lleida.

Farmàcies

MIRET.—Centre d'específics. - Plaça de la Sal, 15 i 17 - Lleida.

TARRAGÓ I RIBELLES.—Anàlisis Químics i Investigacions Clíniques. - Major, 7 - Lleida.

Ferreteries

JOSEP ALMACELLAS. — Porxos de Baix, 11 i 12. - Lleida.

Hotels i Fondes

HOTEL SUIS. — Confort modern. - Telèfon, núm. 77. - Lleida.

ANTIGA POSADA D'AGRAMUNT. — Ramón Castellà. - Estererfa, 12 - Telèfon, 133. - Lleida.

Impremtes

SEGELLS DE GOMA.—J. Esteve, Cavallers, 4 Lleida.

IMPREMTA PAGÉS. — Avinguda Blondel, 53 Lleida.

Llevadores

MERCÉ BUSQUETS. — Professora en part i Cirurgiana. - Villa Solé (enfront del Teatre Camps Elisis). - Lleida.

Llibreries

CASA BENET.—Llibreria i Objectes d' Escriptori., Llibres de tota mena en català i castellà, Màquines d'escriure «Underwood». P. Sal, 7 - Lleida.

Merceries

EMILI DURÓ SOLANES.—Magatzems de Merceria i novetats. - Plaça Sal, 8 - Telèfon. 302. Lleida

CAMIL ADELL.—Gèneres de punt. - Major, 7 i Blondel, 7. — Lleida.

Metges

E. TWOSE. — Especialista en enfermetats de la boca i dents. - Telèfon, 367. - Plaça de la Sal, 17 principal - Lleida.

Mosaics

FRANCESC NADAL. — Fàbrica de Mosaics (la més antiga de la Capital) Passeig de Prat de la Riba. - Telèfon, 546. - Lleida.

Música i Pianos

JOAN GUARRO.—Cavallers, 65. - Lleida.

Procuradors

FRANCESC MATEO MONTULL.—Procurador dels Tribunals.—Major, 7, 1.^{er} - Lleida.

Recaders i Transports

LA PALLARESA. — Agència de Transports. — Carrer Cabrinetty, 15 - Lleida. - Telèfon, 232.

R. SETÓ I FILLS. — Recaders directes i diaris a Barcelona en combinació amb les poblacions més importants d'Espanya. - Barcelona: Montlleó, 217. - Lleida: Estererfa, 4.

Tallers

CICLES MAZARICO. — Bicicletes varies marques. - Accesoris, Vendes al comptat i a termini. Rambla de Ferrán, 11. - Lleida.

JOAN VILA.—Tallers de Fundició i Maquinària. Cardenal Remolins, 8 - Telèfon, 107. - Lleida.

Tocineries

RAMÓN FARRÉ.—Tocineria. - Especialitats en pernills i embutits, Carme, 62, Telèfon, 500 - Lleida.

Farmacia i Laboratori

DE

TARRAGÓ I RIBELLES



Análisis Químics
Investigacions Clíniques

Major, 70 - Teléfon 123
LLEIDA.

J. Castellví Miró



Es serveixen tota
mena d'articles per
a tots els esports.



Major, 27 i Blondel, 14 - Tel. 244
LLEIDA.

DOLCERÍA

MONRABÁ

CAFÉS BONS I BARATS
DESDE 7'50 kg. i 0'50 ONSA
PREUS DE RECLAM
VENDA DEL CAFE «LA GARZA»
QUEVIURES I TOTS ELS ARTICLES
A PREUS REDUITS
SERVEI A DOMICILI
Carrer del Carme, 25 i 27 - Teléfon. 344

RELOTJERÍA

DE

JOAN PALLARÉS

Es fan tota mena de compostures : - : - : Preus limitats

Major, 33 (Quiosc)

LLEIDA

Relotges de torre MORÓN.

RAMÓN BORDALBA ARMENGOL

NAS, GOLA, ORELLES

Plassa de la Sal, 15, 2.^{on} - 1.^a

LLEIDA.

DISPONIBLE

Relotges eléctrics MORÓN.

J. GIGÓ

CONSTRUCTOR
Telèfon 427
D'OBRES

ACADÈMIA 10 LLEYDA



Es aquí

ahon per
pocs diners comprareu
els millors **CALÇATS**
i els models mes
ELEGANTS

CALZADOS
LA GRAN VIA
RAMBLA FERNANDO 1, 3